

**Postanowienie z dnia 4 września 1996 r.
III ARN 33/96**

1. Jeżeli osoba fizyczna prowadzi przedsiębiorstwo (firmę) to w zakresie praw i obowiązków wynikających z prawa celnego ich podmiotem jest ta osoba, a nie przedsiębiorstwo.

2. Zawiadomienie o terminie rozprawy przed Naczelnym Sądem Administracyjnym tylko strony i nieobecność na niej prawidłowo ustanowionego pełnomocnika, którego o terminie rozprawy nie zawiadomiono, oznacza pozbawienie strony możliwości obrony jej praw i stanowi podstawę nieważności postępowania (art. 369 pkt 5 KPC w związku z art. 211 KPA).

Przewodniczący SSN: Jerzy Kwaśniewski, Sędziowie SN: Józef Iwulski (sprawozdawca), Adam Józefowicz, Janusz Łętowski, Walerian Sanetra.

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Waldemara Grudzieckiego, po rozpoznaniu w dniu 4 września 1996 r. sprawy ze skargi Zbigniewa H. na decyzję Prezesa Głównego Urzędu Cel w Warszawie z dnia 11 stycznia 1993 r. [...] w przedmiocie wymiaru cła na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie-Ośrodka Zamiejscowego w Poznaniu z dnia 21 kwietnia 1994 r. [...]

p o s t a n o w i ł:

u c h y l i ć zaskarżone postanowienie.

U z a s a d n i e n i e

Prezes Głównego Urzędu Cel decyzją ostateczną z dnia 11 stycznia 1993 r. [...] uchylił decyzję Dyrektora Urzędu Celnego w R. z dnia 3 maja 1992 r., zawartą w zgłoszeniu celnym SAD 110101/011640 i wymierzył Przedsiębiorstwu Wielobranżowemu "I." w P. cło w wysokości 166 028 000 zł.

Skargę od tej decyzji do Naczelnego Sądu Administracyjnego wniosło wskazane wyżej Przedsiębiorstwo.

Naczelnny Sąd Administracyjny-Ośrodek Zamiejscowy w Poznaniu postanowieniem z dnia kwietnia 1994 r. [...] umorzył postępowanie na podstawie art. 355 § 1 KPC w związku z art. 211 KPA. Naczelnny Sąd Administracyjny uznał, że wydanie wyroku stało się zbędne, gdyż zgodnie z oświadczeniem złożonym na rozprawie przez Zbigniewa H., Przedsiębiorstwo Wielobranżowe "I." zostało zlikwidowane w dniu 24 lipca 1993 r. i wykreślone z rejestru handlowego.

Postanowienie to zaskarżył rewizją nadzwyczajną Minister Sprawiedliwości, który zarzucił rażące naruszenie art. 22 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz. U. Nr 74, poz. 368) w związku z art. 2 ust. 2 i art. 15 ustawy z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 41, poz. 324 ze zm.) oraz naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej. Minister Sprawiedliwości wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i oddalenie skargi,

względnie o uchylenie tego orzeczenia i przekazanie sprawy Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu do ponownego rozpoznania.

Minister Sprawiedliwości podniósł, że zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy o działalności gospodarczej podmiotem prowadzącym taką działalność może być osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna nie mająca osobowości prawnej. Zbigniew H. w dniu 22 października 1990 r. zgłosił w Wydziale Handlu Drobnej Wytwórczości i Usług Urzędu Miejskiego w P. działalność Przedsiębiorstwa Wielobranżowego "I." - Zbigniew H. Zostało ono wpisane do ewidencji działalności gospodarczej. Wynika z tego, że działalność gospodarczą prowadził Zbigniew H. jako osoba fizyczna i on był stroną postępowania w rozumieniu art. 28 KPA. Na rozprawie przed Naczelnym Sądem Administracyjnym Zbigniew H. błędnie podał, że Przedsiębiorstwo zostało wykreślone z rejestru handlowego, podczas gdy zaprzestało ono działalności i zostało wykreślone z rejestru podmiotów gospodarczych. Minister Sprawiedliwości powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 4 stycznia 1995 r., III CZP 148/94 (OSNC 1995 z. 4 poz. 61), z której wynika, że zdolność sądową podmiotu gospodarczego, będącego osobą fizyczną i prowadzącego ewidencjonowaną działalność gospodarczą ma wyłącznie prowadząca tę działalność osoba fizyczna. Naczelnny Sąd Administracyjny nie wyjaśnił należycie statusu prawnego Przedsiębiorstwa Wielobranżowego "I." i bezpodstawnie uznał, że zostało ono wykreślone z rejestru handlowego. Tymczasem nie było ono spółką prawa handlowego lecz jednoosobowym podmiotem gospodarczym, którego właściciel posiadał zdolność sądową. Wszelkie zobowiązania Przedsiębiorstwa "I." były równocześnie zobowiązaniami jego właściciela. W tej sytuacji wykreślenie Przedsiębiorstwa z rejestru działalności gospodarczej nie zmieniło faktu, że za jego ewentualne długi odpowiada właściciel. Umorzenie postępowania pozbawiło skarżącego prawa do sądowej kontroli decyzji administracyjnych, co narusza, zdaniem Ministra Sprawiedliwości, interes Rzeczypospolitej Polskiej i uzasadnia uwzględnienie rewizji nadzwyczajnej mimo upływu terminu z art. 421 § 2 KPC.

Sąd Najwyższy uznał, że rewizja nadzwyczajna jest uzasadniona.

Oczywistym jest, że przy wydaniu zaskarżonego postanowienia nie mógł być naruszony art. 22 ust. 2 pkt 3 ustawy o Naczelnym Sądzie Administracyjnym, gdyż ustawa ta w dacie wydania postanowienia jeszcze nie obowiązywała. Rażąco został naruszony art. 355 § 1 KPC w związku z art. 211 KPA, gdyż Naczelnny Sąd Administracyjny umorzył postępowanie w sytuacji, w której wydanie wyroku nie było ani zbędne ani niedopuszczalne.

Poglądy wyrażone w rewizji nadzwyczajnej co do tego, że podmiotem praw i obowiązków w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej przez podmiot nie będący osobą prawną jest osoba fizyczna, gdyż tylko jej przysługuje zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych, są w pełni prawidłowe. Podmiotem praw i obowiązków związanych z działalnością Przedsiębiorstwa Wielobranżowego "I." był więc jego właściciel Zbigniew H., który był stroną postępowania administracyjnego i sądowoadministracyjnego. Przedsiębiorstwo to nie było bowiem podmiotem działającym na podstawie Kodeksu handlowego (spółką prawa handlowego), nie miało więc osobowości prawnej. Wykreślenie Przedsiębiorstwa z rejestru podmiotów prowadzących działalność gospodarczą nie miało znaczenia dla ewentualnych zobowiązań

Zbigniewa H. i nie mogło wpłynąć na tok postępowania sądowoadministracyjnego. Nie stanowiło więc podstawy do uznania, że wydanie wyroku jest w sprawie zbędne czy niedopuszczalne. Naczelny Sąd Administracyjny umarzając postępowanie nie wyjaśnił statusu prawnego podmiotu skarżącego i nie dokonał w tym zakresie prawidłowych ocen w aspekcie przepisów art. 28 i 29 KPA, co w konsekwencji doprowadziło do rażącego naruszenia art. 355 § 1 KPC w związku z art. 211 KPA.

Sąd Najwyższy nie będąc związany podstawami rewizji nadzwyczajnej (art. 420 § 2 KPC) zważył nadto, że w sprawie doszło także do naruszenia dalszych podstawowych zasad postępowania. Skargę do Naczelnego Sądu Administracyjnego imieniem Zbigniewa H.-Przedsiębiorstwa Wielobranżowego "I." wniósł bowiem radca prawny, legitymujący się pełnomocnictwem do zastępstwa przed Naczelnym Sądem Administracyjnym. Pełnomocnik ten nie został zawiadomiony o jedynej rozprawie, która odbyła się przed Sądem i nie był na niej obecny. Obecność fachowego pełnomocnika na jedynej przeprowadzonej rozprawie, na której oceniano charakter prawny wykreślenia z rejestru Przedsiębiorstwa, z pewnością mogła przyczynić się do prawidłowej oceny tego faktu i uniknięcia błędu polegającego na przyjęciu wyżej wskazanej niedopuszczalności czy zbędności wydania wyroku. W takiej sytuacji należy uznać, że zawiadomienie o terminie jedynej rozprawy samej strony i nieobecność na niej prawidłowo ustanowionego pełnomocnika, którego o terminie nie zawiadomiono, prowadzi do pozbawienia strony możliwości obrony jej praw, a więc stanowi podstawę nieważności postępowania z art. 369 pkt 5 KPC w związku z art. 211 KPA.

Naruszenie tych podstawowych zasad postępowania, skutkujące pozbawienie strony możliwości sądowej kontroli decyzji administracyjnych, stanowi także naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej i umożliwia uwzględnienie rewizji nadzwyczajnej na podstawie art. 422 § 1 KPC, mimo upływu terminu z art. 421 § 1 KPC.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie, co prowadzi do konieczności merytorycznego rozpoznania sprawy przez Naczelny Sąd Administracyjny.

=====